

บทที่ 14

เหตุเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิด

เหตุเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 89 ว่า "ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยทุกคน"

การใช้มาตรา 89 นี้จะต้องมาภายหลังหลักทั่วไปในเรื่องความรับผิดชอบของตัวการ หรือผู้สนับสนุน กล่าวคือต้องเป็นการร่วมกระทำ หรือใช้ หรือสนับสนุนที่ต้องรับผิดชอบหลักทั่วไปในมาตรา 83 ถึงมาตรา 88 ก่อนแล้ว สำหรับเหตุเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นมี 2 ประการ คือ

- ก. เหตุส่วนตัว
- ข. เหตุลักษณะคดี

ก. **เหตุส่วนตัว** หมายความว่าเหตุแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละคน อันมีผลเป็นการยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดของแต่ละคนนั้น และคำว่าผู้กระทำความผิดแต่ละคนนั้นย่อมหมายความถึงตัวการ ร่วมกระทำ ผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุน เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ภริยาร่วมกับคนอื่นหรือคนอื่นร่วมกับภริยาลักทรัพย์ของสามี คนอื่นมีความผิดและต้องรับโทษ แต่ภริยาได้รับยกเว้นโทษ เพราะการที่สามีภริยาได้ลักทรัพย์กันเอง มาตรา 71 ถือว่ามีความผิดแต่ได้รับยกเว้นโทษเนื่องจากเป็นความสัมพันธ์เฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละคน คำว่าผู้กระทำความผิดแต่ละคนให้หมายรวมถึงผู้ร่วมกระทำด้วย ตามตัวอย่างคนอื่นนั้นไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรา 71 ด้วยเพราะเป็นเหตุส่วนตัว

เหตุส่วนตัวนี้มีผลเป็นการ

1. ยกเว้นโทษ คือเหตุที่ทำให้ไม่ต้องรับโทษ เช่น สามีหรือภริยาลักทรัพย์ซึ่ง

กันและกันตามมาตรา 71 สามัญญาไม่ต้องรับโทษ ถ้ามีผู้ร่วมกระทำหรือสนับสนุน บุคคลเหล่านี้ย่อมมีความผิดและรับโทษ เพราะบุคคลเหล่านี้มิได้มีความสัมพันธ์เฉพาะตัวกับผู้กระทำ ความผิด ในเรื่องความสัมพันธ์เฉพาะตัวถือเป็นเหตุส่วนตัว สามัญญาจึงได้รับยกเว้นโทษ

2. **เหตุอันควรลดโทษ** หมายความว่าผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษแต่ได้รับการลดโทษเพราะเหตุแห่งข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดแต่ละคน เช่น การลดมาตราส่วนโทษตามมาตรา 75, 76 เหตุบันดาลโทสะตามมาตรา 72 เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 รวมทั้งการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดบางคนก็ถือเป็นเหตุส่วนตัวของบุคคลนั้น

3. **เหตุอันควรเพิ่มโทษ** ให้หมายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย เช่น การฆ่าบุพการีของตนตามมาตรา 289(1) ส่วนคนอื่นที่ร่วมกระทำหรือสนับสนุนนั้นมีความผิดตามมาตรา 288 เหตุอันควรเพิ่มโทษโดยตรงก็คือการกระทำความผิดอีกซึ่งเป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 92, 93

ข. **เหตุลักษณะคดี** หมายความว่าข้อเท็จจริงอื่น ๆ ในคดีไม่ใช่ข้อเท็จจริงหรือความสัมพันธ์เฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละคนซึ่งเรียกว่าเหตุส่วนตัว ดังนั้นเหตุแห่งข้อเท็จจริงใด ๆ ในคดีถือว่าเป็นเหตุในลักษณะคดี เช่น การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือพยานหลักฐานไม่พอฟังลงโทษได้

นอกจากนี้ก็มีเหตุซึ่งเป็นเหตุในลักษณะคดีที่กฎหมายบัญญัติไว้อีก เช่น การกระทำ เป็นเพียงพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 80, 81 การยับยั้งเสียเองตามมาตรา 82 การทำให้แท้งลูกตามมาตรา 304

กรณีเหตุในลักษณะคดีนี้เป็นผลให้ผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำ หรือผู้สนับสนุนย่อมได้รับยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษด้วยกันทุกคน

ตัวอย่างคำพิพากษานิติญาเกี่ยวกับมาตรา 89

1. คำพิพากษานิติญาที่ 163/2519 ปล้นทรัพย์โดยมิหรือใช้อาวุธปืนตาม ป.อ. มาตรา 340 ตี ลงโทษหนักขึ้นเฉพาะตัวผู้มีหรือใช้อาวุธปืนเท่านั้น ผู้อื่นที่ร่วมปล้นไม่ต้อง

รับโทษหนักขึ้นด้วย ศาลลงโทษตามมาตรา 340 วรรค 2

2. คำพิพากษากฎีกาที่ 350/2519 จำเลยกับพวกอีก 1 คนซึ่งทรัพย์สินของจำเลยถือป็นแย้ง จำเลยมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 339 วรรค 2 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2514 ข้อ 15 ไม่ผิดมาตรา 340 ประกาศคณะปฏิวัติ ข้อ 15

3. คำพิพากษากฎีกาที่ 1824/2520 ผู้ที่มีอาชวฐานต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตริ ต้องแปลความโดยเคร่งครัดเฉพาะตัวที่มีเป็นเท่านั้น

4. คำพิพากษากฎีกาที่ 2652/2520 มาตรา 340 ตริ ลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 339, 339 ทวิ, 340, 340 ทวิ หนักขึ้น ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงหมายความว่าเฉพาะตัวผู้กระทำ ไม่เป็นเหตุในลักษณะคดี

5. คำพิพากษากฎีกาที่ 2277/2521 คนร้ายปล่อยตัวผู้ถูกเอาตัวไปเรียกค่าไถ่ตามมาตรา 316 แม้คนร้ายพวกของจำเลยเป็นผู้จัดให้ได้รับเสรีภาพ ไม่ใช่จำเลยเป็นผู้จัดเหตุลดโทษนี้ เป็นเหตุในลักษณะคดี จำเลยได้รับการลดโทษด้วย